

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	---	--

Fogózzunk össze!

A társadalom minden osztályában tömörülést, egyesülést tapasztalunk. Érzik az egyesek, átlátják a különféle intézmények vezérférfiai, hogy szétforgácsolt erőkké vajmi kevésre lehet haladni. Az egyesült erők munkájának mindig meg van a látatja és pedig annál nagyobb mérvben, mennél tekintélyesebb, hatóbb, edzettebb, tapasztaltabb férfiak csatlakoznak egymáshoz közös cél elérésére. Egy Zwingli — bármily óriási tehetséggel és rettenthetlen bátorsággal volt is megáldva Istentől — nem volt volna képes a reformáció munkáját még csak Helvétiában sem meggyökereztetni, még kevésbé azt a lelkek közkincsévé tenni, ha nem támaszt vala mellé Isten egy tapintatos Haller Bertoldot, egy tudós Oecolompadiust, egy lánglelkű Fárel Vilmost s általában az azon korbéli református reformátorok kisseregét, kik ugy közelben, mint távolban összefogóztak s lelkek egész hevével s Istenben vetett bizalommal csoportosulva a nagy reformátor köré: csodás dolgokat cselekedtek az anyaszentegyház megtisztítási munkája által. Halála után elveszett volna az eddigi vívmány, oda lett volna minden dicsőség, ha egy Bullinger és annyi számos buzgó harcos nem egyesült volna egy táborra, a setétség uralma ellen. Összefogóztak, vállvetve munkálkodtak; egy hit, egy lelki erő, egy cél — Istennek dicsősége, — egyesíté őket!

S a száz reformátor Luther reformatori munkájából ugyanezt látjuk. A tudomány és éleselműség hatalmával maga köré vonja a világi fejedelmeket, főfő hatalmasokat, hitbuzgósága és páratlan mély exegetikai ismeretei által lebilincselé az egyházi — még hinni akaró és tudó — férfiakat s egész tábor állott mögötte a nagy szellemi harczban, melyet Istenben való bizodalommal győzedelmesen megharcolt „a régi gonosz ellenség“-gel. Összefogóztak ők is és nem nyitottak rést soráikban; amaz örök ige hatotta át lelkeket: „az igaz hitből él.“

És a mindkettőjük felett sok részben kimagasló Kálvin, bár a neki ajándékozott nagymérvű kegyelmi ajándé-

kok erejével, legtöbbet hatott is; — bár elismeri minden, — hogy csodálatraméltóbb következetességgel soha halandó nem érvényesítette meggyőződését mint ő: mindamellet egymagában elégtelen lett volna azon eredmény felmutathatására, mely nagy nevéhez fűződik. Hatalmas alkotó lelke azonban magához ragadta a kisebbeket, erőt kölcsönzött nekik s egy Fárel, Virét és a hívek mindannyian összefogóztak a nagy reformátorral, létesíték koruk és a jövő századok számára ref. anyaszentegyházunk azon szilárd épületét, melynek fundamentuma a Krisztus tegnap és ma és mindörökké!

A miképen a reformáció ezen oszlopépítői, az apostolok módjára hitben és igazságban munkálkodtak s ha fel fogasmódjuk ottan-ottan eltérő volt is: a főpontban egyesültek s összetartva, vállvetve ostromolták és dönték porba a megavult pápai rendszer épületét: azon módon cselekedtek utánok minden nemzetbeli hívő reformátorok is; a mint azt hű életleírásaikból s alkotásaikból tudjuk. Főleg, ha magyar reformált keresztyén anyaszentegyházunk multjára egy pillantást vetünk és kivált Dévaytól Méliusig, majd Méliustól le egészen az urnak dicsőült szolgálójáig Révész Imréig vizsgálódunk: mindenütt azt láthatjuk, hogy nagy nevű áldott elődeink is csupán az egyesített erők munkája által biztosíthaták és szerezhették meg nekünk jelenben élő nemzedéknek ama szilárd álláspontot, melyen mi — fájdalom — mai napság, nagyobbára pusztá szemlélők vagyunk.

Ugy látszik, mintha napjainkban, ref. egyházunk egyetemének valóban apostoli buzgóságu, tevékeny, lelkes férfiai kevesbűlnének, ritkulnának, oly formán, hogy elhunytok után nem található, ki méltóan nyomukba lépjen. Kiváltképen a lekipásztörök összeségét vevén szemügyre, munkálkodásuk eredményét vizsgálva, hitbéli ismereteik nivoltára következtetve és sok másféle szempontból indulva ki: ugy lehetünk meggyőződve, hogy életerős és hatásosan munkálkodni képes lelkészi testületünk a jelenben s egy erőteljes nemzedék a jövő számára csakis akkor gondolható, ha az erősebb és gyengébb, a bölcsébb és együgyűbb, az a kire őt talentum bízott és a kinek csak egy adatott,

mindezek együtt összefogóznak a keresztyén szeretetben s tömörülve, vállvetve munkálkodnak, mint az Ur szőlőjének munkásai.

Sok, sőt számtalan oly fontos egyházi kérdéseink vannak, melyeket nem lehet lapjainkban meg sem vitatnunk kellőleg; a gyengébb hallgat, az erősebb visszavonul; a felvetett actualis kérdések felett napi rendre tér az olvasó közönség. Vezérezikkezünk magyar prot. irodalmi társaság létesítése, gyülekezeteink erkölcsi és hitbeli életének javítása, a ref. öntudat ébrentartása és számos kérdés felett s a hatás elmarad; nincs kebel, hol a szóló felhívása élő viszhangot keltsen. Ily körülmények között hirlapi felszólalásaink csak napi értékkel bírnak; maradandó érdemök nincs. Aztán félenkség és féltékenység, gyanusítás és kicsinylés és minden nem lelkészhez illő tulajdonok is mutatkoznak az emberben; a miket mind nem helyes a közönség elé vinni. Ez alatt az idő mulik, tervezgetésünk lejár s azt látjuk, hogy élünk, de élünk nem volt hasonló ama szolgálóhoz, a ki a rábizott öt talentommal ugyanannyit nyert, hanem inkább a rest és haszontalan szolgáló büntetését érdemelnék.

Tehát fogózzunk össze! Ugyanis külföldi hittestvéreink buzgóságát követve alakítsunk egy magyar ref. testvérületet, anyaszentegyházunk közjavának előmozdítására. E testvérület, vagyis szövetség olyan formán volna létesíthető, hogy hazai alkotmányos viszonyainkat s felekezeti szabadságunk áldásos voltát figyelembe véve, szabad mozgási körrel oly társulattá szervezkednénk, melynek feladata volna egyfelől ref. egyházunk szent iráson alapuló hit- és erkölcsstanát egész összességében ápolni és terjeszteni, másfelől külszervezetileg hatni, alkotni. Belmissiói működésünkben lehető egyöntetűsége; egyháztársadalmi és más nemű eljárásainkban lehető biztosságra törekvés; hivatalos ténykedéseink közös jellegének és a mi még főbb: közös tartalmának körvonalozása; a felekezeti tiszta öntudat ápolása, ugy hithű egyházi lapok, mint főleg népszerű olvasmányok útján; ez és sok más fontos és fontosabb fő s mellék okok szükségessé teszik azt, hogy mi magyar ref. lelkészek fogózzunk össze. Ime Németországban távolról sincsenek hitsorsosaink oly kedvező helyzetben mint mi s mégis egy felhívó szóra, mintegy 200 hívő seregelt össze a múlt év őszén Marburgban, hogy gondolkozzanak a ref. egyház közjavának előmozdítása és a teendők felett. Ily kisszerűnek látszó kezdeményből nagy és majd nagyobb dolog jönne létre, mely bár előttem lebeg, de ez uttal lelkem mélyében rejtem azt, mint édes reményt a jövővel szemben. Akár Debreczen, akár a főváros igen alkalmas összejöveteli hely lehetne, még Kolozsvárra vagy Sárospatakra is elmennénk, igen elmenne az egyházat szerető hű ref. keresztyén még Tordinczére is, hol szerbajku ref. testvéreinkből álló gyülekezet van: el, elmennénk bárhová

is, csak hogy építsük e magyar Siont s munkáljuk annak javát!

Csak fogózzunk össze! Vállvetve, az urban bizva, bátran előre a czélfelé! Gondolkozzunk e felett elvbarátain; ne hallgassuk el egymás felhívását! A módozatok és keresztülvitel megvitatása magától jó, csak az eszme legyen kedves és annak intentióját lássa be kiki. Ha csak tizen leszünk is kezdetben, összefogózzunk s az Ur nevében elindulunk a munkára és munkálkodunk mind estvéiglen, míg napunk leáldozik! Akkor is a hű szolgálóhoz intézett igék szeretetteljes hangja csendül meg füleinkben!

Jertek hát! Fogózzunk össze!

Ujsóve, 1885. június.

Erdős József.

Nyílt levél

nt. Szeremlei Sámuel egyházmegyei főjegyző urhoz!

A Debreczeni Protestáns Lapnak f. évi 25-ik számában közöltetett a békés-bánati ref. egyházmegye 1885. ápril 14—16. napjain Szegeden tartott gyűlésének jegyzőkönyvéből a 21-ik szám, mely Szeremlei Sámuel egyházmegyei főjegyzőnek a krassóvidéki lelkészi értekezlet emlékirata tárgyában beterjesztett javaslatát tárgyalja.

Ezen javaslat igazat ad az emlékirat azon állításának, hogy a debreczeni egyház a főiskola ügyeinek intézésében s különösen a tanárválasztásokban tulságosan nagy befolyást gyakorol.

Ennek indoklásául számításokba ereszkedik arra nézve, hogy a főiskola évenkénti kiadásainak fedezéséhez mennyivel járul az egyházkerület, mennyivel járul a debreczeni egyház; mely általa tett számítások nyomán ezen következtetésre jut:

„Méltán feltűnő azon viszasság, hogy a debreczeni egyház, mind a tanárválasztásoknál, mind a főiskola anyagi ügyeinek kormányzásában, az egyházkerületet rendszeresen majorizálja, holott a méltányosság szerint a főiskolának kormányzása minden tekintetben a tulajdonos egyházkerületet illetné.“

Mellőzve ez uttal mind az általa tett számításokat, mind azon állítását, hogy a debreczeni egyház az egyházkerületet „rendszeresen majorizálja“, mint olyan kérdéseket, melyek a jelen kor adataiból megoldhatók, reám nézve a fő momentumot ezen állítása képezi, hogy a debreczeni reformátum kollegiumnak tulajdonosa az egyházkerület.

Széles értelemben véve a reformált hitfelekezeti iskolának, mindnek, az elemi iskolától kezdve fel a theologiai tanszakig, amennyi csak a magyar államban találtatik, tulajdonosa a magyarországi hitfelekezet összessége. — Mint-hogy pedig a magyar állambeli reformált hitfelekezet összességének kormányzata, egyházkerületekre van felosztva: az egyházkerület a kebelében levő minden iskolára nézve főkormányzói hatósággal bír.

De szorosabb értelemben vett közvetlen tulajdoni joggal, az egyházkerület csakis azon iskolákra nézve bírhat,

melyeket vagy maga alapított, vagy amelyekre nézve az alapítók részéről tulajdoni joggal lett felruházva.

A debreczeni kollegiumra nézve a történelem, kétségtelen adatok alapján, bebizonyítottan ismerte el, hogy azt a debreczeni reformált hitközség önmaga alapította, századokon keresztül kisebb-nagyobb mérvű segedelmek hozzájárulásával önmaga tartotta fen és kormányozta, annak ügyeibe a superintendentia is mint felsőbb hatóság, csak a múlt század hátulsó felének végén elegyedett.

A múlt század végén és ezen század elején, a superintendentiális kormányzat minőségére nézve, évtizedeken át tartó egyenlenségek voltak a tiszántuli egyházkerület kebelében. — A fenforgott vitás kérdések egyik tárgyát képezte a többek között, a debreczeni reformált kollegium közvetlen kormányzásának kérdése is.

A vitás kérdések eldöntése a legfőbb felügyeleti joggal bíró fejedelem közbejöttét vette igénybe; s ekkor történt, hogy a fejedelem meghagyása folytán, ezen kérdések feletti határozás végett, a magyarországi mind négy reformált superintendentia részéről, megbízott küldöttek general konventje előtt, a debreczeni reformált egyház, nem konventi határozat és nem fejedelmi parancs folytán, hanem önnön elhatározásából, barátságos egyesség útján, a magáéval egyenlő befolyást engedett a superintendentiának a debreczeni reformátum kollegium közvetlen kormányzásába, oly formán, hogy e kormányzás a dualismus és a paritás alapján a két testület által közösen intéztessék. Ezt az egyességet a tiszántuli superintendentia elfogadta, a general konvent jóvá hagyta, a fejedelem megerősítette.

Ezen intézkedés, nem a költségek fedezéséhez járulásnak és nem a közvetlen tulajdonjog kétségbe hozásának alapján, hanem egyenesen a debreczeni reformált hitközség szabad elhatározásának alapján jött létre.

Kérdem már most, a historiai igazság érdekében kérdem, hol vannak az adatok arra nézve, hogy a debreczeni reformált kollegiumnak, kezdettől fogva nem a debreczeni reformált hitközség lett volna tulajdonosa?; továbbá, hogy a debreczeni reformált hitközség ezen tulajdoni jogáról teljesen és általánosan lemondott volna?; vagy, hogy ezen tulajdonjogát másra átruházta, vagy attól megfosztatott volna? — Ezen adatoknak megjelölésére hívom és kérem fel nagytiszteletű Szeremlei Sámuel urat!!

Szives tisztelettel kelt Debreczenben, 1885. július 9

Könyves Tóth Mihály.

A székből ülőknek.

Mindenekelőtt bocsánatot kérek a nt. Szerkesztőség-től, hogy fontosabb tárgy elől helyet veszek el, ugyszintén a t. közönségtől is, hogy e pár sorral türelmét terhelem, de a „székből ülőknek“ válaszára mégis, kell egy pár megjegyzést tennem.

Bizony kár volt az én „székből ülő“ atyámfiának annyira sok hiábavaló beszédet összesohajtozni, egy pár jó érv többet ért volna száz annyi frázisnál, mert ezzel nem törte össze a „széket“, pedig azt mondta ösztörri; jó is volna! Nem ilyen fabaltával lehet azt ösztörni kedves atyámfia! Nem ilyen fabaltával lehet azt ösztörni kedves atyámfia!

Azon — minden szorult és magát megrestelt ember által használni szokott — védekezési módra, hogy az álta-

lam neki tulajdonított vád „koholmány“, csak azt mondom: „ott az irás olvassátok“ és látni fogjátok ott, hogy „mi közöttünk ev. ref. magyarok között a társadalomnak és államnak a dakoromán stb. stb. mellett aránylag legtöbb ellenségei vannak.“ „Soha ennél lesújtóbb bizonyosság.“ Látni fogjátok abban az irásban, hogy „mig lelkészi karunk moráliter teljes fölényt nem vív ki a profán világ felett, addig fogunk dolgozni a pópák nevelte dakoromán és pánszláv atyafiakkal kezét fogva a magyar társadalom és állam közjava s boldogsága ellen.“ És tovább: „a róm. kath. egyház gratulálhat magának azzal, hogy mi őt tullicizáljuk elvetemedettség s feslettség dolgában.“ Továbbá, „a bünös fűgefalevelül takarót tép a lelkész példájából vétkei számára,“ „a kárhozástól nem remeg, hiszen együtt leend Tiszteletes urammal a paradicsomban!“ Végre olvashatjuk abban az irásban: „odáig jutottunk, hogy első helyen emlegetnek bennünket a magyar társadalom és állam közjava, boldogsága, békéje, nyugalma megrontói között.“

Imé ezeket a beszédeket mondtam én meggondolatlan, méltatlan vádagnak s nevezem most is; ily vádakkal szemben hangsúlyoztam és hangsúlyozom, a magyar ref. papság és nép erkölcstisztaságát, honszerelmét, egészséges voltát nagy átalánossággal, magától értetik azonban, hogy kisebb és nagyobb testületben, tehát papságban és népben hibás, kifogás alá eső „bizonyos hányad“ mindég volt és lesz, de egy-két részeges és erkölcsszegény ember miatt nem kell mindjárt „kovász poshadásról“, só izetlenedésről beszélni, a statisztikus számjaitól hóltra ijedni és jajveszékelné és magunknál százszor különb, tapasztaltabb s nem kevésbé buzgó pap-társainknak „ex chatedra“ módra oly hangzatu leczkét tartani. Hidje el kedves atyámfia — ki ül ama „székből“, hogy ha az ember czikkjeit olvassa, önkénytelenül ez ötlük eszébe: Varga — akarom mondani „Róma locuta est“, mikor aztán a mondottakat jól meggondolja az olvasó, akkor így szól, bizony nem „Róma“ csak Varga szólott itt, de Róma sem szólhat vala kihívóbban. Nos, de honnan szólott, egy székből, a hol, ugyan eltaláltam a helyét, mert maga is háromszor mondja, hogy csak hadd üljön ő ott. Hát hiszen üljön, az én „naiv és felületes“ kérdéseimre adott felelete nem is váltotta ki belőle, de azt ne vélje, hogy Szász K. mellett ülne, ez már megint nagy poetica licentia, maga ül ő ott... „csak“!

Ha már — egészen tapintatlanul — a Szász K. püspöki jelentését hívja fel hibás állításai támogatására, magát a tisztos férfit legalább kimélje meg, én a Szász K. számára nem „faragtam“ székét, mert Szász K. egészen rendszerint, sokkal szerényebben, hivatalos működés eredményéről jelent s a mit jelentett, a miért sirt, azt is a papoktól hallotta, mert kétségkívül azok jelentettek az uralkodó bünökről, és ilyen jelentés nem ritka, ott van ez, minden esperesi jelentésben, minden püspöki előterjesztésben.

Épen ezeket olvasva mondom én, hogy nem az én állításom „koholmány“, hanem „székből ülő“ atyámfia a nagy koholó, mert ezek a jelentések együtt véve sem annyira ijjesztők, mint e kifogásolt egyetlen jajgatás. Én még a Szász K. sirásán sem rettenek meg, mert tudom, hogy lassan-lassan az a baj is meggyógyul.

De hogy is ijednék meg én, a bünösök barátja, a megrovottak „beczérzője“, kik szaporodni fognak, ha „lesznek

nekik Marjai Péterek!?" Lám mily méltó az a szék az én kedves atyámfiához, mint helyezi magát a Jézust csufoló pharizeusok sorába, mert hiszen ezek kiáltották a Megváltóra: „ez a bűnösök magához fogadja s velök együtt eszik.“ Na itt ugyan megjárta, míg magát „csak“ Szász K. mellé ülteti, addig engem akaratlanul is feljebb emel.

Egyébiránt ne higgye senki, még a „székben ülő“ sem, hogy én a vétkes vagy hibás papok védelmére nyomtam volna meg a pennámat; nem, mert ilyeneket még most sem ismerék, vagy ha ismerék is, azok oly kevesen vannak, miszerint nem érdemes miattuk hirlapi polemiát folytatni. Én a vád írójának eljárását hibáztattam s imprudensnek tartom most is. Lehet valaki magával megelégedve a nélkül, hogy egyebet haszontalan szolgálknak nevezze, lehet valaki idealista a nélkül, hogy azt a ki fanatismusát nem osztja, bűnösök barátjának nevezné. Ugyszintén lehet az ember egy kissé jártas az ismeretekben, a nélkül, hogy magát túlbecsülne; jártasságát elismertetheti egyebekkel, a nélkül, hogy azt maga kiabálná, mondván a „székben ülővel“: „én pszichologus is vagyok“ stb., „e kérdésnél is néztem oly mélyre“ stb. stb. No, a ki ily tudós, nem méltatja ez arany mondás értékét: „dicsérjen meg téged a kívül való ember.“

Nem hagyhatom még szó nélkül, hogy a kormányelnök szavaiból vett idézésem értelméről szólva azt mondja, hogy a kormányelnök „csak nem chauvinista! az most nem tartozik ide, de az igen, hogy én idevonatkozólag csak ezt mondtam: „ez a beszéd most az egyszer nem chauvinismus!“

Nem folytatom tovább, mert a tér becsesebb, a közönség türelme tiszteletreméltóbb, minthogy „a székben ülő“ tévedéseinek, arroganciájának ismertetésével traktáljuk; de meg ha tölem nem akarja, a másik felszólaló cs. r. cikéből talán megtanulta már az én kedves atyámfia a „székben“, hogy bizony „kár volt feljajdulnia“, s nincsen igazsága, midőn felekezeti, tehát egészen „ferde“ szempontból tárgyalja a statisztika adatait. Máskor tehát nagyobb megfontolással s mindenek felett nagyobb szerénységgel! Soha sem feledvén, hogy a ki magát meg alázza, felmagasztaltatik!

Marjai Péter.

Részletesebb közlés a b.-somogyi ev. ref. egyházmegye közgyűléséből.

(Vége.)

A mi P. barátom közlésének b) „a domestika agyonbizottságozott“ ügyet illeti, minthogy e kitételben is valami lappang, kell, hogy erről is bővebben szóljak.

A mint a konventi és kerületi ez ügyre vonatkozó felhívásokat, utasításokat esperes ur átvette, azokat mihez tartás végett azonnal a lelkészekhez tette át.

A lelkészek az utasításhoz képest hiven a lehető elkövették s maga esperes ur is kiindulván az egyházlátogatásra, minden gyülekezetben a presbiteriumot e kötelezettség teljesítésére emelkedett hangon buzdította, lelkesítette, teljes eredmény azonban csak 42 egyházban éretett el. E helyzetről esperes ur 1884. évi tavaszi közgyűléskor jelen-

tést tevén, további intézkedésre hívta fel azt. A közgyűlés egy havi záros időre hívta fel a törvénnyel szemben renitáló gyülekezetek presbiteriumait, egyszersmind egy nagy számú bizottságot nevezett ki, utasítván azt, hogy a renitens egyházakba a presbiterium költségén megjelenvén, a beiratkozást eszközöljék; ezek működésbe hozatván az illető gyülekezetekben a lelkészek és tanítók által kiszolgáltatott adatok alapján a beiratkozást megállapították, — nem tagadhatjuk el azonban, hogy a bizottság tagjai közül többen nem járván el kiküldetésükben, majd olyan presbiteriumok, lelkészek és tanítók is voltak, kik a szükséges adatok kiszolgáltatását megtagadták s erről úgy mint az itt-ott megtörtént beiratkozásról esperes ur jelentést tett az őszi közgyűlésen, hiszen egyebet nem is tehetett, hacsak nem akarja vala magára zúditani a „megszokott interpellációk“ legióit, s itt, a helyett, hogy a közgyűlés már komolyabban lépett volna fel, ismételve, csak oda utasítja a megbízatásukat még nem teljesítőket, hogy azt foganatosítsák s már erről, mint bevezett tényről s illetőleg a rektifikáló bizottság működéséről tesz jelentést esperes ur a f. évi tavaszi gyűlésen, holott is a közgyűlés a helyett, hogy azonnal végrehajtást elvalahára rendelt volna el, némely populáris aurát ambitionáló kegyes szónokok azt f. évi szept. végéig napolták el, s így ezeknek köszönhetjük, hogy „az életkérdések megoldásában egyházmegyénk a legutólsónak maradt.“

Peti barátom szólván az új házszabályok alakításáról, kérdezi: „nem tudom, nem utolsó vagyunk-e e tekintetben is az egyházmegyék között? Lehet, hogy azok vagyunk, de vigasztalódjék P. barátom abban, hogy kerületünk is csak most alkotja házszabályait s így aligha vagyunk „utolsók.“ De hát minek e kérdés? hiszen P. barátom jól tudja, hogy az illető kiküldöttek két tagja azonnal e megbízatás után beadta tervjavaslatát még 1883-ban, de miután a 3-ik tag külön munkálatot adott be, a közgyűlés oda utasította a kiküldötteket, hogy a kettőből egy munkálatot szerkesszenek, mi e f. évi tavaszi közgyűlésig sem sikerülvén, a közgyűlés, hogy már egyszer legyenek házszabályai, a két munkát egy új bizottságnak adta át s ennek a kettőből egyöntetűvé összeállított munkálata emeltetett szabályerőre. — Ez története a házszabályok alakításának, melyet én nem szellőztettem volna, ha P. barátom oly sokáig s mintegy feljajdulva nem kérdezi, avagy egyházmegyénk „nem-e utolsó e tekintetben“?

Peti barátom közlésének f) pontja alatt kiemeli, hogy a 3 tanácsbíró „csak azután“ tette le a hivatali esküt, miután esperes ur a hirlapi polemiában az egyházmegyei közgyűlést „tömegnek“ jelölő kifejezést „nem illőnek, hevében mondottnak elismervén „visszavonta.“

Már engedje meg P. barátom megjegyezni azt, hogy Körmeny Sándor esperes ur most pap ugyan, de ne feledje, honvéd is volt egykor s mint ilyen egyhamar nem is retirál, illetőleg nem kapitulál — s így itt sem történt a dolog úgy, mint az közölve volt.

Minthogy tehát ez állítás ferde, én, ki éppen e pontot vezettem, s kinek kezeim közt vannak e tényről ironnial a lehető gyorsan jegyzett adataim, noha azok az egyházmegyei jegyzőkönyvben nem foglaltatnak, miután a dolog lényegéhez nem tartoznak s jegyzőkönyvünk nem is napló, — az egész tényt elmondom úgy a mint volt.

A 3 tanácsbíró eskületételre felszólítottván, Horváth József ur ekkép szólal fel:

„Én a választást, mint egy erkölcsi testületnek nyilatkozatát, bennem helyezett bizalmát, megtiszteltetésnek veszem s azt elfogadni kötelességemnek ismerem; de mielőtt az esküt letenném, kérdem esperes urtól: adjon felvilágosítást arról, mikép és mely testületre értette a hirlapban használt e szót „incombinativus tömeg“? mert a mint kötelességemnek ismerem egy erkölcsi testület bizalmának hódolni, úgy egy incombinativus tömeg általi megválasztatásomat nem fogadhatom el.“

Mire esperes ur ekkép válaszolt: „nt. tanácsbíró ur a gyülekezetek presbiteriumainak szavazattöbbségével választatott meg s így erkölcsi testület által, nem pedig a közgyűlés által, melyről én hirlapi irány hevély közben akkép, — tekintettel annak tagjainak pillanatnyi hevély s kedély hangulatára nyilatkoztam; de legyen meggyőződve t. bíró ur, hogy ez által sérteni senkit nem akartam, annál inkább az egyházmegye egyetemét, mely t. bíró urat választotta s ha mégis valaki ezt sértésnek venné, attól bocsánatot kérek.“ — S e kifejezés csak nagyon halvány értelme a vissza-vont a kifejezésnek; mert „bocsánatot kérni“ lovagias udvariasság, „vissza vonni“ pedig sublimis férfiúi elhatározás.

No de, ha már P. barátom ezt az intermezzót közlésében felvenni jónak látta, melyet maga a közgyűlés bizonyos nyomott, komoly hangulattal vett s melyről én is itt csendes irodámban irván, megvallom, boszankodom: mire való volt ez is? és azt kérdem P. barátomtól, miért nem jelezte közlésében a másik t. bíró Bélaváry István ur e nyilatkozatát is?

„Én a választást hajlott korom daczára is elfogadom, de valóban aggódom, valjon, midőn látom, hogy egyesek meddő, személyes vitákat idéznek, elnökséget, egyházmegyei tisztviselőket támadnak: képes leszek-e ily viszonyok között helyemen megállani? ugyan azért kérem a közgyűlést arra, hogy miként fiatalabb koromban, midőn e hivatalt viseltem volt, úgy legyen most is, t. i. ev. szereteten alapuljon a mi közgyűlésünk s ha ennek egyik-másik tagja téved, intsed őt, te és ő között, s ha így lesz, akkor én engedelmeskedem a bizalomnak míg élek, ellen esetben távozzom, mert én ilyen levegőben nem élhetek.“

S Bélaváry István urat e nyilatkozatáért a közgyűlés hatalmasan megéljenezte, — meg is érdemelte e patriarchális nyilatkozatáért.

Sajnálom, hogy P. barátom pennája e nyilatkozat felett „elcsuszamlott“ s nekem kelle ezt az ő közlésével szemben ide jegyezmem.

Szól még P. barátom a konventi képviselők választására vonatkozó indítványról, lelkészválasztásokról, in specie „alsok-sarkadi“ lelkészválasztásról s egy segédlelkész kérelméről.

A kik a helyzetet ismerik, mindenik beláthat itt is a sorok közti titkokba; de mert túl hosszú volna értesítem s az egyházkerületet e pontokbani hozandó végzéseiben praecupálni nem akarván, csak a g) pont alattira anyit jegyzek meg, hogy tekintettel a kisebbség által felebbezésben hozott indokokra s még „több tekintetknél“ fogva, melyek a consist. ülés jegyzőkönyvben és az aktákban olvashatók, — kíváncsi vagyok a végítéletre, melynek ked-

vező meghozatalára Somogy mint hallom, cum gentibus megy a kerületi gyűlésre.

Közlésemet azzal zárom be, hogy: ha már egy egyházmegyei közgyűlés végzett dolgairól a hirlapba közleményt írunk, ne legyünk válogatók; adjuk elfogulatlanul hű tükrét a közgyűlésnek s illetve egyházmegyénk egyházi életének, hogy a ki azt olvassa, birjon tiszta és teljes tájékozottsággal mi rólunk; mert ha valaki közleményünket rektifikálja, az kétségkívül kellemetlenül hat reánk s hozzá még az olvasó közönséget is az ugyanazon egy tárgyról tények olvasásával is fárasztjuk — mi szinte nem kellemes.

Novothny Alajos,
főjegyző.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

IV.

A beteglátogatás — és még valami.

Az elméleti, ideális, külföldiességgel telített ifju lelkes atyánkfiaitól halljuk és olvassuk gyakran, hogy a lelkesnek kötelessége a gyülekezet egyes tagjait időnként meglátogatni; családi, erkölcsi életükre felügyeletet gyakorolni, utbaigazító tanácsokat, erkölcsi intéseket osztani stb.

A ki ismeri a mi magyar népünket, a ki ismeri a lelkes és a gyülekezet egymáshoz viszonyát, — a ki tudja azt, hogy nagy egyházakban a lelkesz túl van halmozva irodai és lelkeszi teendőkkel, kis egyházainkban pedig a papnak életfentartása veszi igénybe minden idejét, — szóval egy gyakorlati lelkesz, ki nem él az álmok országában: csak mosolyog azon jó tanácsok felett, mit külföldről hazajött fiatal lelkeszeink osztogatnak idősebb kollegáiknak. De ez a mosoly helyet érd a bosszuságnak, midőn ifju óriásaink nem maradnak meg a tanácsadás mellett, hanem elkezdik a sajtó utján korholni, becsmérlni, pelengére állítani a papi testületet s fejbe szíjtják az erős itélettel, hogy imé a só megizetlenült! . . .

Teljes elismeréssel adózunk a nemes ifjuságnak, ha nem akar megállapodni a mai egyházi élet mezején, hanem elhanyagolja a régi mezsgyét, megbontja a szűkre szabott korlátot s művelés alá veszi azon területeket, miket eddig parlagon hagytak őseink. Szívesen elismerjük, hogy az ifju nemzedékre sok teendő várakozik s lelkesült munkásokra van szüksége anyaszentegyházunknak, kik erős lélekkel, törhetlen munkakedvvel kezdjék meg a munkát, s ez okból nem is igyekezünk a nemes ifju hévnek elibe állani s az ideális fátyolképeket szétkergetni. Hagyjuk e dicstelen munkát az időre, mely a mi idealismusunkat is szétoszlatta.

Hanem azt az egyet kölcsönösen megvárjuk kezdő lelkészársainktól, hogy hagyjanak fel a lelkeszi kar, az idősebb kollegák korholásával, — higgyék meg, hogy nincs olyan lelképásztor, ki a maga gyülekezetének anyagi, szellemi és erkölcsi előmenetelén ne örvendene s ne munkálna azt tehetsége szerint. S ha van mégis, ki méltatlan szolgál, ott van az egyházi hatóság, mely ellenőrzi s ha kell megdorgálja, vagy épen meg is fosztja állásától.

A gyülekezeti tagok rendszeres papi látogatása a mi magyar reform. népünknel szokatlan és kivihetetlen. Ám te-

gyenek próbát azok, kik ezt annyira követelik, majd meggyőződnek ők magok annak eredményéről. Ha látni fogom azt, hogy egy lelkes ifju lelkipásztor az ilyen rendszeres látogatások által évtizedek alatt gyülekezetének szellemi s erkölcsi életét megnemesíti, az egyházi életet virágzóvá teszi, úgy hogy egyházát a vidéki szomszéd egyházak felett kimagaslani látom, a lelkész egyéni buzgalma s kitartó öntudatos munkája folytán: szívesen meghajlok a lángoló szív és elme előtt s elismerem, hogy mi többi lelkészek csak béres pásztorok vagyunk! Addig azonban, míg ez megtörténék, ne kissebítsünk senkit, hanem lássunk tényeket! Nincs könnyebb a szónál, zengő-bongó frázisoknál, de azokkal nem visszük előbbre az egyházi életet!

A beteglátogatás már közelebb áll az élethez, a gyakorlathoz, — ezt egyházi törvényünk is a lelkész kötetelméi közé sorolja. Csakhogy itt is sok emberi szeretettel, finom tapintattal, gyakorlati filozófiával kell birni a lelkésznek. — Hivatalosan bejelentik a lelkésznek, hogy ez és ez az ember beteg, tessék érte könyörögni a templomban. Ez a bejelentés is nem mindenütt egyforma, mert Debreczenben például a lelkész nem tudja a betegek neveit, csakis a számát, hogy hány betegért kell könyörögni. Ott ugyan ez időszereint a cura pastoralist nem is lehetne gyakorolni, míg különálló parókhiák nem szervezettek. Hanem kisebb helyeken tudja a pap a betegek neveit. Elmegy tehát a beteget meglátogatni, ott szomorú arcot ölt, imádkozik a beteggel s készíti azt a nyugodt halálra. Vólt rá eset, hogy a látogatás után a beteg azt mondá: ez is alig várja már halálomat, hogy megkaphassa a stólat! — Más helyen a környezet kárhóztatta a lelkészt, hogy mit alkalmatlankodik, minek tölteti az időt, mikor nekik nem az a dolguk, hogy papot hallgassanak. — Egy eset ma is mosolyra indít, ha eszembe jut. Elmegy a káplán egy beteghez, kit bejelentettek mint becsületes józan életű családapát, példányszerű férjet, beszél a beteg előtt a hozzátartozóknak, hogy ilyen és ilyen családfő mily veszteség vólna rájuk nézve stb. Idő múlva hallotta a káplán, hogy az az ember egy iszákos, dorbézoló ember, ki nejét ütötte-verte, vagyonát tékozolta s most hogy meggyógyult, dicsekedve emlegeti neje előtt, hogy ő csupa jó ember, a káplán ur is megdicsérte! . . .

Ki tudná elszámolni azon furcsábbnál furcsább eseteket, melyek előadhatják magukat a papi látogatásoknál, melyek közül egy rosszul sikerült látogatás a gyülekezet tudomására jutván, nevetségessé teszi a papi tekintélyt. Tudnék rá példát mondani, midőn a lelkészt félreértésből gyanuba vették . . . de hát minek? . . . ám tessék próbálni.

Én a beteglátogatást 8—10 év óta gyakorlom, de nem mint pusztán lelkész, hanem mint homeopatha is egyuttal. Nem fordul elő csak egyetlen súlyosabb betegezés sem egyházamban, hova el ne hívnának, vagy gyógyszerért hozzám ne jönnének, mert oda fásasztani nem mindenik akar. S hogy az ilyen látogatásokat miként használhatja a lelkész, az a viszonyoktól s a tapintattól függ. Nem mondok többet saját működésemről, csak annyit ajánlok a kezdő lelkésztársaknak, hogy a helyett, hogy a külföldi példákat utánoznák, vagy az idősebb kollegákat korholnák: próbálják meg Hahnemann kézikönyvét s gyógyszerétártát kezökbe venni s azzal tenni meg a beteglátogatást, megfogják látni, hogy a

nép önként tárja fel előttünk ajtaját, szívet, kebelét s akkor aztán a lelkészi tapintat elvégzi a többit.

B. K.

Tiszáninneri ev. ref. egyházkerület közgyűlése.

A tiszáninneri ev. ref. egyházkerület — a mint azt már lapunk legközelebbi számában jeleztük — nyári közgyűlését mult hó 29. és 30-ik napjain Sárospatakon tartotta.

A közgyűlés elnökei vóltak Kun Bertalan püspök és Ragályi György mint legidősebb egyházmegyei gondnok; miután az egyházkerület szeretve tisztelt főgondnoka id. B. Vay Miklós ur nem jelenhetett meg.

Legelsőben is az egyházkerületi egyházi aljegyzőre elrendelt és beérkezett szavazatok eredménye hirdettetett ki, melyszerint 341 érvényes szavazatból Kér és z y Barna 211, Terhes Pál 130 szavazatot nyervén, egyházkerületi aljegyzővé Kérészy Barna választatott meg, ki is az esküt azonnal letette s hivatalát szives éljenzések között elfoglalta.

Felvétetett az egyetemes konventnek legutóbbi üléséből megküldött, az egyházkerületeknek a főrendiházban leendő képviseltetése tárgyában hozott határozata, s annak felolvasása után indítványoztatott, hogy a konventnek a középiskolák állami segélyezése ügyében kelt nagy jelentőségű végzése is egyidejűleg olvastassék fel, mely elfogadtatván és megtörténvén, egy határozati javaslat adatott be, mely azt czélozta, hogy mindkét fontos tárgy adassék ki nyilatkozattétel végett az egyházmegyéknek és halasztassék el az érdemleges határozathozatal az őszi közgyűlésre. De ezen indítvány mellözve lett és mindkét tárgy napi rendre tüzetett ki.

A főrendiházi képviseltetés kérdésében Bernáth Elemér egyházmegyei gondnok a következő határozati javaslatot adta be: „Miután a konvent a tiszáninneri egyházkerület felterjesztésére, a püspököknek és főgondnokoknak a főrendiházban való képviseltetése tárgyában már határozott: a tiszáninneri egyházkerület a konvent ez iránybani határozatát, melyszerint egyházkerületi főnökei főrendiházi képviseltetésének függőben tartását az egyház egyetemes érdekében állónak nem tartja, tudomásul veszi.“

Ennek ellenében Fejes István főiskolai algonnok következő határozati javaslatot nyújtott be: „Egyházkerületünk a fenforgó kérdésben hozott határozatát, azon szempontból terjesztvén fel a konventhez, hogy végeldöntés végett a zsinat összehívása iránt intézkedjék, mert a konvent e tárgyban 1884. nov. havában érdemlegesen nyilatkozott; miután azonban a rendkívüli zsinat összehívása lehetővé nem vált, egyházkerületünk kijelenti, hogy elvi álláspontjának fentartása mellett, ezen egész kérdést annak idején a zsinatra fogja terjesztetni.“

Mindkét határozati javaslatnak vóltak védelmező szónokai; az eredmény az lett, hogy a közgyűlés 19 szavazattal 15 ellenében Fejes István határozati javaslatát fogadta el. Annak elfogadása mellett, tehát igennel szavaztak: Böszörményi Károly, Tóth Ferencz, Kopré Ferencz, Lükó Géza, Vajányi Lajos, Kovács Károly, Orémus Dániel, Szabó Endre, Mocsáry Lajos, Dr. Lengyel Endre, Makay Dániel, Béky Sámuel, Terhes Barna, Fejes István, Dr. Szánthó Gyula, Molnár Lajos, Debreczeni Bertalan, Kérészy Barna,

Mitrovics Gyula. Ellene, vagyis nemmel szavaztak: Fodor Pál, Veres Sámuel, Idrányi Ferencz, báró Vay Béla, Bornemisza József, Édes Ábrahám, Debreczeni Gábor, Fekete József, Bernáth Elemér, Kálniczky János, Dókus Gyula, Dókus Ernő, Végh Bertalan, Nagy Pál, Terhes Pál. Elnökök, továbbá Futó Sámuel, Tóth Dániél, Rácz Endre, Dudás Lajos, Bodolay József, Zombory Gedő nem szavaztak.

A középiskolák államsegélyezése ügyében pedig szavazattöbbséggel kimondotta az egyházkerületi gyűlés: „Sajnálattal veszi tudomásul, hogy a konvent azon irányban, melyben az államsegély kieszközlésére egyházkerületünk által felhivatott, további lépések megtételét nem látja szükségesnek; ennél fogva, a maga részéről kijelenti, hogy a konvent által ajánlott módok szerint, az államsegélyt, a kebelében levő iskolákra nézve igénybe nem veheti!“

I.

Adalékok a tiszántuli ev. reformált egyházkerület történetéhez.

XII.

Polgári Pál Derecskére.

95 Györfi István Kabára.

1788. ápril 8-án.

Bányai István exmittáltatott az ugoicsai egyházmegyébe.

Ápril 14-én.

Rectorokul kibocsátattak:

Csengeri János Kovácsiba.

Pallagi Pál Csokajba.

Kólya György Gálospetribé.

100 Pap István Kőbölkutra.

O. Szabó Mihály Técsőre.

1788. ápril 20. Csengeri Pál a dunamelléki egyházkerületből bizonyítványai alapján a Fülöp-daróczi egyházba kibocsátatott.

1788. Május 2.

Vizsgálat után a következő theologus ifjak nyertek kibocsátást:

Somi András.

Csiszár András.

105 Berhidai Sámuel.

Lendvai János.

Gangol István.

Sárközi Gáspár.

Szatmári Dániel.

110 Zsoldos János.

Jenei Sámuel.

Váradai János.

Tatai Benjámín.

Somogyi Sándor.

115 Szilágyi János.

Pandur István.

Győri Mihály.

Seres Ferencz.

Bod János.

120 Pordán Pál.

Békési András.

Figyelmeztetve lettek mindnyájan, hogy a görög nyelvben nagyobb előmenetelt tanusítsanak.

1788. október 8-án.

Heczel József Sonkásra rectorul bocsátatott ki.

Szilágyi István m.-turi rectorrá.

1788. december 27-én.

Kovács János Nagy-Károlyba.

1789. január 10.

125 Szilágyi János Igarra rectornak bocsátatott ki.

Február 27-én.

Horváth Ferencz kellő vizsgatétel után Vencsellőre segédlelkészül.

1789. márczius 2-án.

Fazekas József Bieskére.

Barta György Ácsra.

Varga András Császáriba. Tul a dunán bocsátattak ki rectoriára.

130 Seres Ferencz kömlödi volt rector exmittáltatott — Márcz. 3.

Márcziusban kijelöltettek rectoriákra:

Ráczkevi János Karczagra.

Somi András Madarasra.

Nagy György Török-Szt.-Miklósra.

Kálmán Ádám N.-Kállóba.

135 Borsóthi Sámuel Szalontára.

Zilahi János Füzes-Gyarmatra.

Kutasi József Csatárba.

Fekete Mihály Nagy-Bajomba.

Gombos József B.-Böszörménybe.

140 Dömény József Érsemlyénbe.

Mólnár István Püspökibe.

Huszi Ismael Kőbölkutra.

Tóth Mihály Dobra.

Varjas János K.-Ladányba.

145 Csiszár József Nánásra.

F. Őri Pál Böszörménybe.

Kovács József Diószegre.

K. Nagy János Szalacsra.

Sándorfi József Peérbe.

150 Szalai János Poroszlóra.

1789. ápril 20-án.

Bora János asszonyvásári volt rector, vizsgatétel után kibocsátást nyert Símára.

1789. december 17-én. A theologicumból vizsgát tettek és a debreczeni egyházban egyházi beszédek tartására felhatalmaztattak:

Bereczk Péter.

Szilágyi Mihály.

Lengyel József.

Szikszai József.

5 Mező István.

Szabó János.

Tóth Gergely.

Lukács József.

Kádas Imre.

10 Nagy István.

Imre János.

Ferge János.

Téglási János.

Por Bertalan.

15 Fűsüs András.

Nagy Mihály.

Filep István.

Sas János.
Nagy Sámuel.
20 Ecsedi József.
Mikola István.

Tóth S.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Egyházkerület közgyűlés Tiszántúl, kezdetét veendi Debreczenben augusztus hó 24-én. — Aug. 21. és 22-én lelkész-képességi vizsga tartatik. A vizsgát tevő atyafiak 20-án délután tartoznak jelentkezni a püspöki hivatalnál.

Tanítóképeségi vizsga a tiszántuli ev. ref. egyházkerületben aug. 27-én kezdődik; a vizsgát tevő tanítók aug. 26-án jelentkezzenek a tanítóképezdei igazgatónál.

Dobos János egyházi beszédeinek 1-ső kötetéből láttuk és olvastuk a két első ívet, mely tartalmazza egyházi nagy szónokunknak autobiographiáját. Ezen életrajz közlését jövő számunkban meg fogjuk kezdeni, mely érdekességén felül igazolja nagy emberünknek kiváló sajtósági egyéniségét, nem mindennapi gondolkozását, bölcs világ nézleteit és helyes ítéletét.

Kérem. „Gyász és Sírbeszédék“ cz. művem 2-ik kötetének előfizetőit és megrendelőit szívesen kérem egy kis türelemre, minthogy önhibámon kívül, helyi nyomdánk nagy munkahalmaza miatt az ívek kiszédése egy kevés késedelmet szenved. Előfizetést (egy forintjával) vagy egyszerű megrendelést folyvást elfogadok. Szegszárd, 1885. július hó. Borzsák Endre, reform. lelkész.

Megjelentek: Vezérkönyv a női kézimunka osztályonként tanításához leányiskolában és magán használatra 128 ábrával. Szerkesztette Dóczy Gedeon tanár, a debreczeni ev. ref. egyház leánynevelő intézetében igazgató. Ára 1 frt 50 kr. A tiszántuli ev. ref. egyházkerület népiskolai könyvkiadványainak 5. száma. — 8-adrét, I—X. 133 lap és a 128 ábra.

Vezérkönyv a természetrajz tanításában népiskolai tanítók számára, pályadíjat nyert mű. Irta Sente József nyilvános rendes tanár a budapesti II. ker. állami tanítónő képezdében. Ára 1 frt 20 kr. 8-adrét, 352 lap. Ez is a tiszántuli egyházkerület tulajdona. 6. számu.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak:

Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

H I R D E T É S E K.

Pályázat.

A szatmár-németi ev. ref. egyház elemi iskolájában megürült I. és II. leány-osztály tanítói állomására ezennel pályázat hirdettetik.

Évi járulékok:

- 1-ör. Szatmár-németi sz. k. város pénztárából havi részletekben előre fizetve 500 frt.
- 2-or. Ugyancsak a városi pénztárból lakbérül hasonló részletekben fizetve 100 frt.
- 3-or. 27²/₃ köbméter kemény tűzifa a város által beszállítva, melyből a tanterem is fűtendő.

A megválasztott tanító, ha állomását elhagyni szándékozik, köteles ezt az egyházitanácsnak három hóval előbb bejelenteni. Pályázhatnak okleveles férfiak és okleveles nők vegyesen. Ha nő választatnék meg a pályázató állomásra, a nő férjhez menetele esetén 3 hóval előbb tartozik hivataláról lemondani. A pályázó nő férjes vagy nem férjes állapotát igazolni, a megválasztott állomását 1885. év szeptember 1-én elfoglalni köteles.

A pályázati kérvények f. é. július 29-ig alulírottához küldendők.

Szatmár-németi, 1885. év július 2.

Fésős András,

3—1 ev. ref. lelkész s iskolaszéki elnök.

Pályázat

a n.-károlyi ev. ref. egyházmegyébe kebelezett gebei egyház lelkészi állomására.

Évi fizetés:

1. 100 hektoliter gabona (rozs.)
2. 40 frt készpénz.
3. 6 öl kemény tűzifa beszállítva.
4. Stóla, amint a superintendia meghatározta.

5. Egy telek alja föld; — az egyház tagjában 2 hóld és egy darab foglártelek. — A földadót az egyház fizeti.

Az összes fizetés pénzértéke 7—800 frt közt váltakozik s az egyház III-ad osztályu a tiszántuli egyházkerületben.

Lelkek száma: 7—800.

Pályázati kérvények f. év és hó 31-dik napjáig Segesvári József n.-károlyi egyházmegye espereséhez Kántor-Jánosiba (Szathmárm.) küldendők. — U. p. helyben.

Debreczen, 1885. jul. 6.

Révész Bálint,
püspök.